

Van morir amb l'hàbit posat

L'última venjança dels monjos franciscans de Figueres

JOAN FERRERÓS > TEXT

>> Façana del nou convent dels franciscans recol·lectes, des de 1839 Institut Ramon Muntaner.

Per poder edificar el castell de Sant Ferran de Figueres, iniciades les obres el 1753, va ser convenient desallotjar un parell de convents que feien vida a la Muntanyeta, el solar triat per l'exèrcit espanyol. Mig convents, mig monestirs —mig urbans de proximitat, mig silvestres de fora muralla—, l'un era de franciscans caputxins i s'alçava al capdamunt, al lloc on avui hi ha l'aparcament de fora la fortalesa; i l'altre, de franciscans recol·lectes, era a la falda de l'elevació, al capdavant del carrer de la Jonquera, llavors carretera de França, aproximadament on hi ha l'edifici Jaume I. Els primers desplaçats van ser els caputxins, que van acabar al convent homònim del carrer de Rec Arnau, avui seu d'activitats culturals. En canvi els recol·lectes, protagonistes de l'èpica que explicarem, van resistir

al seu domicili perquè no feien nosa directament als constructors i només en van ser foragitats durant la Guerra del Francès (1808-1814); els monjos van erigir (1823) un nou convent, l'actual Institut Ramon Muntaner (1839).

Vet ací que el 1808 entren per la frontera tropes franceses —amb el vistiplau del Govern espanyol— i una part de la soldadesca estableix el campament a la Creu de la Mà, al sud de Figueres, i l'altra —amb permís del governador— s'instal·la dins del Castell. La tropa es comporta com sol passar, vexa els veïns, hi ha violència i trets. Segons explica un text intítulat *Patriotismo desesperado*, publicat per Josep M. Bosch, el general que les comandava demana suport al prior dels frares recol·lectes; i aquest li respon que ell i el seu estat major seran ben rebuts al convent, on podran allotjar-se i fer-hi

vida. Al vespre l'oficialitat és pregada de seure a taula per sopar; el *maréchal*, però, es malfia dels aliments que van arribant a taula i, pensant haver trobat la prova del nou de la salubritat alimentària de plates i cassoles, convida el prior i un parell de frares més a compartir l'àpat. Els religiosos no es fan pas pregar: s'asseuen i endrapen tots plegats en bona companyonia. En acabar, el superior se'ls adreça amb serenitat ascètica i exactament els diu que si tenen res per arreglar en aquest món que no perdin el temps ja que molt aviat tots junts coneixeran els secrets del més enllà, perquè el vi que han begut era enverinat. Estupefactes i desesperats, fan cridar els metges del regiment, però de res no van servir els antidòts que els van administrar: al cap d'una hora, frares i militars eren tots morts.

El convent fou bombardejat i assolat. Per aquesta raó, o, més versemblantment, perquè quan el Castell ja era ocupat per l'exèrcit veï sembla que els guerrillers s'hi parapetaven per atacar-lo. L'historiador Eduard Rodeja encara apunta una tercera explicació de la destrucció de l'edifici: es veu que els francesos, després d'haver fet servir la baluerna com a hospital, l'usaven com a «*abrigo de sus impiedades...*». Segons unes memòries d'Agustí Sans i Barraquer, que reposen en la pau de l'arxiu Fages, va ser destruïda «*gran parte del convento de Franciscanos, en el qual, entre las dependencias destruidas, figuraba la iglesia dedicada a la Purísima Concepción, y la sepultura de la familia Sans y Barraquer*».

Joan Ferrerós és professor i escriptor.